

розшукова діяльність) / Антонюк Олена Володимирівна. Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. Дніпро, 2017. 20 с.

Хованова Діана Олексіївна,
курсант 4-го курсу
ФПФПСРДніпропетровського
державного
університету внутрішніх справ
науковий керівник:

Санакоев Дмитро Борисович
кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри фінансових та
стратегічних розслідувань
ФПФПСР
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ ВЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ ТА ЗЛОЧИННИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ, ЯКІ СФОРМОВАНІ НА ЕТНІЧНІЙ ОСНОВІ

У сучасному суспільстві динамічно розвиваються міграційні процеси, модернізується структура суспільних відносин, формуються нові цінності та змінюється устрій життя. Ці фактори впливають на розвиток міжнародних злочинних спільнот у світі та криміногенну ситуацію в Україні [1]. Особливу загрозу становлять організовані групи та злочинні організації сформовані на етнічній основі, які поступово обжилися та натуралізувалися, створивши міцні злочинні етнічні діаспори, які характеризуються найвищим ступенем латентності. Відповідно до статистичних даних Генеральної прокуратури України та Департаменту стратегічних розслідувань Національної поліції України, у період з 2013 по 01.10.2020 року було виявлено 117 організованих груп та злочинних організацій, які сформовані на етнічній основі, зокрема: у 2013 році – 21, 2014 році – 19, 2015 році – 8, 2016 році – 6, 2017 році – 9, 2018 році – 17, 2019 році – 11, за 10 місяців 2020 року – 26 [2].

На думку В. Г. Севрука [3], С. О. Павленко [4], О. В. Медведєва [5] найбільш поширеними в Україні є злочинні угруповання циган. Циганські етнічні злочинні угруповання – це громадяни, іноземці, особи без громадянства, певні етнічні групи (роди, клани, спільноти, табори) циганської національності, які об'єднуються за національною ознакою або за соціальним характером вже пов'язані загальною груповою мораллю або родинними узами, що сформовані для здійснення специфічних кримінальних злочинів та можуть перебувають в кочовому, напівкочовому, напівосілому та осілому стані (мобільні) з чітко визначеними ролями та одоноособовим вираженим лідером (бароном, вожаком, вайдою). Вони виокремлюються з-поміж інших національностей специфічними злочинними навиками (гадання, ворожба, гіпноз, маніпулювання), що є їх психологічною особливістю, та відрізняються професійною кримінальною класифікацією [6].

На стадії досудового розслідування злочинів, де учасниками є представники злочинних етнічних угруповань у працівники правоохоронних органів виникають проблеми пов'язані з процесуальним закріпленням та доведенням винуватості осіб причетних до вчинення злочину. Так наприклад, цигани не мають будь-яких ідентифікаційних документів (свідомства про народження, паспорта тощо), що ускладнює встановлення особи та проведення з нею слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій. Заступник директора Департаменту з питань громадянства, паспортизації та реєстрації ДМСУ Олена Палієнко повідомила що у 2017 році були задокументовані паспортом 2 143 роми, в 2018 році - 1 607 осіб, у 2019 році - 3 222 людини, і за перше півріччя 2020 року було документовані вже 1 903 особи [7]. Аналізуючи ці показники, ми відзначили приріст рівня паспортизації циган за останні роки, але враховуючи латентний та замкнутий спосіб їх життя неможливо однозначно виділити позитивний прояв. На нашу думку, правильним і можливим способом документального закріплення та підтвердження особи циганської національності є здійснення запитів до місць проживання таких осіб, отримання виписок із церковних книг, реєстрів хрещення тощо, адже саме такі відомості

нададуть можливість провести якісно слідчі (розшукові) та інші процесуальні дії.

Крім цього, під час розслідування злочинів вчинених представниками злочинної етнічної спільноти, необхідно враховувати мову якою спілкується особа. Відповідно до ч. 3 ст. 29 Кримінального процесуального кодексу України (далі - КПК) «Мова, якою здійснюється кримінальне провадження» будь-якому учаснику кримінального провадження, який не володіє чи не достатньо володіє державною мовою, гарантується право давати показання, заявляти клопотання та подавати скарги, виступати в суді рідною або іншою мовою, якою він володіє, користуючись (за потреби) послугами перекладача. Також, відповідно до п. 4 ч. 2 ст. 52 КПК України у кримінальних провадженнях щодо осіб, які не володіють державною мовою, з моменту встановлення цього факту участь захисника є обов'язковою [8].

Підбиваючи підсумки, слід зауважити, що численні злочинні групи, сформовані на етнічній основі, вимагають особливих організаційних і тактичних заходів щодо розслідування учинених злочинів, зокрема, необхідно враховувати: відсутність ідентифікаційних документів у особи, для вирішення зазначеної проблеми необхідно надсилати запити до місць проживання таких осіб, отримувати виписки із церковних книг, реєстрів хрещення; крім цього, важливе значення має мова якою володіє особа з числа представників злочинної організованої етнічної спільноти, адже будь-якому учаснику кримінального провадження, який не володіє чи не достатньо володіє державною мовою, гарантується право використовувати рідну мову якою він володіє, користуючись (за потреби) послугами перекладача та адвоката.

Список використаної літератури:

1. Пшеничний І. В. Організована транснаціональна злочинність і роль правоохоронних органів у протидії їй // К.: Нац. акад. внутр. справ України. – 2000.

2. Статистична інформація про стан злочинності та результати прокурорсько-слідчої діяльності Генеральної прокуратури

України(Статистична інформація 2013 – 2020 pp).URL: <https://old.gp.gov.ua/ua/statinfo.html> (дата звернення 20.11.2020).

3.Севрук В. Г. Протидія організованим злочинності циганських етнічних угруповань на території України //Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2012. – №. 1. – С. 343-350.

4.Павленко С. О.Протидія організованим етнічній злочинності URL: http://www.academia.edu/download/61351526/%D0%86%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B5%D1%82%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%8F_%D0%B%D1%96%D0%BA.pdf#page=116(дата звернення 20.11.2020).

5.Медведєв О. В. Етнічна злочинність в циганському середовищі //Право і суспільство. – 2014. – №. 4. – С. 235-241.

6.Севрук В. Г. Актуальні проблеми розслідування кримінальних правопорушень, що вчиняються організованими групами та злочинними організаціями, сформованими на етнічній основі //Редакційна колегія. – 2017. – С. 220.

7.Державна міграційна служба України відзначає збільшення кількості виданих представникам ромської національності паспортів. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2508870-dedali-bilse-romiv-otrimuut-pasporti-migracijna-sluzba.html> (дата звернення 20.11.2020).

8. Кримінальний процесуальний кодекс України від 14 квітня 2012 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9-1 Ст. 88.